

ziotenean, Europako autobideetako tuneletan handiagoak sartzen ez direlako egin dituela tamaina horretakoak adierazi zuen, bestela handiagoak egingo zituzkeela. Ederra arrazoi eskultorikoa.

Bien bitartean, Muñoz Molina eta konpainia, Beuys-en grasaz kexu eta bere ekarria auzitan jartzen. Viva Espainia. □

ETA GURE ARTEAN ZER?

Gurean paradoxa nagusi. AGACE Euskal Herriko Arte Galerien Elkarteak, ARTELEKU saritu nahi izan du aurten, artegintza bultzatzeko erakutsi duen grinagatik. Ez dago txarto, baina grazia apur egiten du sekula administrazioaren aldetik laguntza nimiñorik ere jaso ez duen erakunde pribatuak, ARTELEKU bezalako erakunde publiko bat saritu izana. Hazia eriten ibiliko dira akaso.

Guggenheim Museoa ere, Madrilen izan da aurkeztua eta Joseba Arregik argi laga du berak eta Uribeetxebarriak hautatuko dituztela, eskusiban, Guggenheim hortarako erosi beharko diren artelanak. Aholkulari-taldean, pertsona aski ezagunak daude. Beraietako bi, behin baino gehiagotan aipatu izan ditugu orrialde beraz. Bata Gonzalez de Durana, Bilboko Recalde Galeriako burua da eta bestea Kosme Barañano, Reina Sofiako zuzendariorde izanik, Euskal Artearen Fondoetarako Oteizarren lanik erosten laga ez zuen berbera. Konponduta gaude. □

GIZARTEA

ELIXABETE GARMENDIA

Lozorroan egoten dira neguan. Pertsianak jaitzitako etxe barrenetan ondo gordeta, sofan etzanda, begiak pantailara itsatsirik, hortik datorkeen guztia eta gehiago irentsiz. Honela, fofu samar harrapatzen ditu udaberriak, eta haragi zurixkak

disimulatzearen batez ere, eguzki-printzak apur bat berotzen hasi bezain laister, bide-ertzetako berdegune ororen jabe egiten dira. Orduan karakolaren antza hartzen du espezie honek, etxe-garraioa dela eta. Nora doan, hara eramango du neguko lozorroaren giroari eusteko balio dezakeen guztia, esan nahi baita, mahaitxo eta aulki plastikozkoak, hamakak —sofaren ordez— eta egun osoko otorduak egiteko erregimentu batek beharko lukeen dena, kafe termoa eta pattarra barne.

Telebistaren tokian irratia ozen, mendiak ez du paretarik eta, hotsa libre heda dadin. Hari konpetentzia egiteko eta pantailatik urte-sasoi honetan hain maiz eskaintzen ez dioten futbola ahaztu ezinik, pater familiasak partidua antolatuko du semeekin, munduko estadiorik handiengan ihardungo balute baino zarata handiagoz.

Ordurako erreta daude klaneko emeak, zentzu batean baino gehiagotan gainera, hots, ez barrenetik bakarrik etxe kareoak dakarren endredoa dela eta, baita kanpotik ere, azala txuritik gorrira, haragiak frijituta.

Hau guztia autoaren babesean gertatzen da, ezinbestean. Izan ere, marraskiloarekiko antzari jarraituz, ezin baitute espezie honetakoek familia osoa biltzen duen oskoletik apartatu.

Ugaltzeko ahalmen handia dauka espezieak eta kolektibitatearen zentzu berezi samarra. Honela, behar-beharrezkoak ditu inguruan espezie bereko familia asko, zenbat eta zarata-tsuagoak hobe, elkarrekin lehia nekagaitzean, gustora sentitu ahal izateko.

Hurrengo hilabeteotarako ziurtatua dago espezie honen presentzia begibistan. Eguzkiak behera egiten duenean, neguko koarteletara erretiratuko dira berriro. Baina gordean izateak ez du esan nahi desagertzearen daudenik. Alderantziz, «nire etxea» ardatzera mugatzen den bitartean heziketa, ez dago espeziea galtzeko bildurrik. □

HIZPIDEA TOPIKO

94 urtearen ezaugarri nagusia, nola eta bigarren sei hila-
betekoan beste bonbaren bat lehertzen ez den, ustelkeria hiz-
pide izatearena dateke. Lehen txinpartek harri eta zur utzi
gintuzten; gero, hainbeste eta hainbeste izanik kasuak eta
susmoak, gehiegikeriak dakarren indiferentziara jo dugula
esango nuke. Baina astetan, hilabetetan zehar, ez da lagu-
narteko afari edo tertuliarik izan, kafea edo dena delakoa lagun,
gaia mahairatu gabe.

Eta puntu honetan jakinekoa da: norbaitek Inkisizioak
baino gogorrago epaitzen dituen bitartean politikoak, beste
batek iturginarekin BEZik ez ordaintzeko egiten dugun kon-
pintxeoa gogoratuko du, olio-tanta itsaso zabal dela baitetsi eta
katarsi kolektiborako oinarriak jarri nahian. Helduagoek Fran-
coren garaia ekarriko dute gogora, eta izango da gauzak beti
honela izan direla esango duenik ere.

Kasua kasuaren atzetik, katea ia etenik gabe, badirudi gau-
zak egiteko modu bat dela ustelkeria berekin dakarrena. Eta
honenbestez «politiko guztiak ustelak dira» esatearekin ez dugu
askorik aurreratzen, edozer justifikatzeko bidea ematea ez
bada. Badirudi gauzak gehiago joan behar duela alderdiak zer
diren, zer jende-mota biltzen eta bultzatzen duten eta gauzak
nola egiten dituzten aztertzeraz, politikagintzan sartuta egon
ala ez. Izan ere aginterako bide bakarra alderdiak diren bitar-
tean, jokuan daukaguna ez da hutsaren hurrengo.□

MISERIKORDIATIK ORWELLENGANA

Euskal Autonomia Elkarteko hirugarren adineko egoitze-
tan bizi direnen erdia ez da inoiz etxetik ateratzen. Datu hotz
eta esanguratsua Juan San Martin Arartekoak zaharretxeei
buruz egin duen txostenean jasotzen duena. Egoitza horie-
tako batean sartzen diren bitik batek ez du jadanik kalerako
bidea egingo, horrek dakarren guztiarekin. Bizirik enterratuta
ez bada ere, entzerratuta behintzat gelditzen dira.

Jan, ondo ematen omen zaie jaten zaharretxeetan, ondo elikatuta omen daude oro har. Egoitzen garbitasunari buruz ere ez dago zeresanik. Kexuak beste bide batzuetatik datoz: derri-gorrezko ordutegietara makurtu beharra, intimitaterik ez izatea eta sexu arteko harremanak ukatzea nagusiki, tartean tratu txartzat har daitekeen kasuren bat barne.

Egoitzen kontzepzio atzerakoiari egozten dizkio txostenak neurri handian akatsok. Asiloak nora bildurik ez zeukatenentzako benefizentziazko tokiak ziren garaitik datorren pentsamolde eta eginpideari alegia. Hala da, seguro. Baina bildur naiz iraganetik datorren estilo horrek ez ote duen bat egingo molde orwelliarren. Zaharrengan inbertitzeak ez baitauka errentarik.

Behin baino gehiagotan entzun ohi da medikuen ahotan: «adin horretan? ez du merezi», urteetan aurreratua den norbaiti ebakuntza hau edo sendabide hura ez eskaintzeko arrazoi gisa, eta ez beti erremedioa gaixotasuna baino okerragoa litzatekeelako, ez. Ez merezitze horretan sumatu liteke behin baino gehiagotan Pentsionista eta Jubilatuen Elkartetakoek salatu ohi dutena, hau da, zenbait eri edo ezintasun tratamendurik gabe gelditzen dela, ez errentagarritzat jotzen delako. Askotxo inbertitu behar dela luzimendu handirik ez izateko, teknikoak labadora zaharra konpontzea baino berria erostea hobe duzula esaten dizunean bezala.

Banago ez ote dagoen jarrera bera zaharretxeen kudeaketari buruz ere. Arartekoaren txostenak agerian jarritakoak erabat sinesgarri gertatzen dira egoitza horietako batera bisita egin ez gero. Txukun ikusiko dituzu bazterrak eta egoiliarak, tarte-ka-marteka egunkarietan salatu ohi diren hor nonbaiteko zaharretxeetako desastrerik ez. Baina zerbait gehiago opako lioke norberak bere buruari. Adibidez, egongela nagusia, ordu librean emateko tokia, ez dadila izan telebista-pantaila erraldoi batek bolumen ozenean —badakizu, gorri arazoak ere bai— dominaturiko tokia. Neretzako, ez miseriakordiazko —zenbait izenen desegokitasuna ere aipatzen du Arartekoaren txostenak— ez orwelliar, egoitzek maila duina lortu dutela adieraziko lukeen sinbolo bat legoke: neoi argi hotzen orde, halogeno goxoak izatea toki horietan. □